

HET HOUDEN VAN GIFSLANGEN, EEN EXPLOSIEF GESTEGEN ONDERDEEL VAN DE REPTIELENHOUDERIJ

KEEPING VENOMOUS SNAKES, AN EXPLOSIVELY INCREASED PART OF KEEPING REPTILES

Richard Mastenbroek

In de tijd dat ik begon met het houden van gifslangen, was er nog geen internet om informatie op te zoeken, of om met behulp van dit medium dieren aan te schaffen. Een tijd die ik nog weleens romantiseer. Ik kan me nog herinneren dat ik zenuwachtig naar de brievenbus heen- en terugliep, omdat de postbode ieder moment de nieuwe *Het Terrarium* (van de Tilburgse Terrarium Vereniging), *Literatura Serpentina* (van de Europese Slangenvereniging) of *Lacerta* op de mat kon gooien, waarna ik korstachtig de advertentiepagina's doorzocht naar een soort die ik graag in de collectie wilde opnemen. Stond er een soort in waar mijn interesse naar uitging, dan belde ik het vaste telefoonnummer en sprak ik af wanneer ik de dieren zou ophalen. Alvorens stad en land af te reizen om mijn fel begeerde, nieuwe slang op te halen ging ik langs de lokale bibliotheek om een stapel boeken en/of artikelen te kopiëren, die ik meenam naar de persoon bij wie ik de nieuwe slangen ging ophalen. Als het dan zover was, stapte ik in de trein of bus. Eenmaal aangekomen, bleef ik een paar uur praten over de slangen en kreeg ik met je nieuwe aanwinsten ook weer een stapel kopieën mee terug.

Ook waren er in die tijd al beurzen: de ESV had de jaarlijkse slangendag, die in die tijd nog gehouden werd in de faculteit Diergeneeskunde van de universiteit in Utrecht, en die toen veel kleinschaliger was dan tegenwoordig. Ook *Terraristika* in Hamm (Duitsland) was een beurs waar ik als gifslangen-

Richard Mastenbroek

In the time that I started keeping venomous snakes, there was no internet to search for information or to purchase animals using this medium. Sometimes I still romanticize that time. I remember that I nervously ran down and back to the mailbox because the postman could deliver at any moment a copy of *Het Terrarium* (from the Tilburg Terrarium Society), *Literatura Serpentina* (from the European Snake Society) or *Lacerta*, after which I feverishly searched the pages of advertisements for a species that I wanted to include in the collection. In case there was a species of my interest, I called the indicated line number and I made an appointment to pick up the animals. Before traveling the country to get my coveted new snake, I visited the local library to copy a stack of books and /or articles, which I took to the person from whom I would pick up the new snakes. When the moment had arrived, I got on the train or bus. Once arrived, I stayed a couple of hours, talking about the snakes and together with my new acquisitions I got a stack of copies back.

There were at that time already fairs: the European Snake Society had its annual snake day, which was held then in the Faculty of Veterinary Medicine of the University of Utrecht, and which was of a much smaller scale than today. Also *Terraristika* in Hamm (Germany) was a fair which I, as a venomous snake keeper, liked to visit. That time did however have a downside: snake breeding was at a lower level and many

houder graag naar toeging. Deze tijd kende ook wel een keerzijde: er werd nog weinig gekweekt met slangen en veel aangeboden soorten waren dan ook wildvang, met alle problemen van dien.

Nu, in 2014, is de hele wereld van de slangenhouderij veranderd met als belangrijkste verklaring daarvoor het internet. Informatie is toegankelijker en ook nieuwe dieren zijn gemakkelijker te vinden door advertentie-websites en de social media. Dit heeft zijn voor- en nadelen. De nadelen zijn dat mensen gemakkelijker de drempel overgaan om gifslangen te gaan houden. Ze doen dat vaak impulsief, of met onvoldoende kennis van zaken. Ik vind dat basiskennis opgebouwd moet worden uit boeken en artikelen uit gerenommeerde bladen, die vóór publicatie zijn deze nagekeken door verscheidene personen die er een oordeel over geven. We mogen dus aannemen dat de gedeelde kennis waar is. Wanneer je deze basiskennis hebt, kun je veel gemakkelijker naar informatie zoeken op het internet. Internet heeft als groot nadeel dat iedereen erop kan zetten wat hij wil, wat betekent dat je zonder

species offered for sale were therefore wild caught, with all problems associated.

Now, in 2014, the entire world of the snake keeping has changed, the main explanation for it being the Internet. Information is more accessible, and new animals are easier to find through advertising websites and social media. This has its pros and cons. The disadvantages are that people more easily cross the threshold to keeping venomous snakes. They often do so impulsively, or with inadequate knowledge. I believe that basic knowledge should be built from books and articles from reputable journals, which are checked by several peer reviewers before publication. We may therefore assume that the shared knowledge is true. When you have this basic knowledge, it is much easier to search for information on the Internet. Internet has as great disadvantage that anyone can put on it what he wants, which means that without basic knowledge you cannot separate the good from the bad information.

I want to explain what the hobby of keeping venomous snakes involves and how it can

Vipera ammodytes - Matthijs Kuijpers

basisinformatie de goede informatie niet van de slechte kunt scheiden.

Ik wil uiteenzetten wat de hobby van het gifslangen houden inhoudt en hoe deze op zo'n verantwoordelijk mogelijk wijze is uit te voeren vanuit het oogpunt van veiligheid voor u als houder en derden in uw directe omgeving.

Wat is een gifslang?

Een gifslang een slang die beschikt over giftanden en een gifklier, die in verbinding staat met de giftand. Wanneer we het over gifslangen hebben spreken we over drie gebitstypes:

- Solenoglyf; adders (*Viperinae*) en groefkopadders (*Crotalinae*); het gebitstype wordt gekarakteriseerd door bewegelijke, holle giftanden vóór in de bek.
- Proteroglyf; zeelslangen (*Hydrophiinae*) en koraalslangachtige (*Elapidae*); het gebitstype wordt gekarakteriseerd door vaste giftanden voor in de bek.

Aspidelaps lubricus - Matthijs Kuijpers

be carried out from the viewpoint of safety in a way that is as responsible as possible for you as a keeper as well as for others in your immediate vicinity.

What is a venomous snake?

A venomous snake is a snake that has fangs and a venom gland, which is connected with the fang. When we talk about venomous snakes we talk about three types of teeth:

- Solenoglyphous; vipers (*Viperinae*) and pit vipers (*Crotalinae*); the teeth type is characterized by movable, hollow fangs in front of the mouth.
- Proteroglyphous; sea snakes (*Hydrophiinae*) and coral snake-like snakes (*Elapidae*); the teeth type is characterized by fixed fangs in front of the mouth.
- Opisthoglyphous; Colubrids (*Colubridae*); the teeth type is characterized by relatively small fixed fangs in the back of the mouth.

Outside of these three main groups there is a unique teeth type in the Stiletto Snakes (*Atractaspididae*), which is derived from the solenoglyphous teeth type of vipers and pit vipers. The fangs of a Stiletto Snake do not move forward, but to the sides, through which a Stiletto Snake stabs its prey as it were with a lateral head stroke instead of biting.

So, a venomous snake can never be identified by certain physical characteristics. Only through knowledge one can distinguish between a venomous or non-venomous species.

Why keeping venomous snakes if there are so many other beautiful non-venomous snake species?

A question I am being asked often is why I keep venomous snakes, while so many other beautiful non-venomous species of snakes exist. A fair question, because why would you want to keep animals potentially dangerous to life.

- Opistoglyf; colubriden (*Colubridae*) het gebitstype wordt gekarakteriseerd door relatief kleine vaste giftanden achter in de bek.

Buiten deze drie hoofdgroepen is er nog een uniek gebitstype van de Stilettslangen (*Atractaspididae*), dat afgeleid is van het solenglyfe gebitstype van de adders en groefkopadders. De giftanden van de Stilettslang klappen niet naar voren, maar naar de zijkant, waardoor de Stilettslang als het ware zijn prooi met een zijwaartse kopslag steekt in plaats van bijt.

Een gifslang is dus nooit te herkennen aan bepaalde lichamelijke eigenschappen. Alleen door kennis kan men onderscheid maken tussen een giftige of niet-giftige soort.

Waarom gifslangen houden, als er zoveel andere mooie soorten niet giftige slangen zijn?

Een vraag die mij veel gesteld wordt, is waarom ik giftige slangen houd, terwijl er zoveel andere mooie, niet-giftige soorten slangen zijn. Een terechte vraag, want waarom zou je dieren willen houden die potentieel levensgevaarlijk zijn.

Mensen houden gifslangen vooral, omdat ze een bepaalde soort mooi vinden. Dat die giftig is, is een lastige bijkomstigheid, maar geen reden om de soort niet te houden. Ikzelf heb een voorliefde voor de familie van de koraalslangachtigen (*Elapidae*), waaronder Cobra's, Mamba's, Taipans etc. vallen, allemaal dieren met een zogenaamd proteroglyph gebitstype, waarbij een korte, vaste giftand voor in de bek staat.

Waarom de interesse voor deze soorten? Bij mij kwam het, omdat ik het uiterlijk en vooral gedrag van deze dieren het meest op prijs stel. Vooral de Afrikaanse en Aziatische soorten trekken mijn aandacht: de gracieus ogende en bewegende

People keep venomous snakes especially, because they find a certain species beautiful. The fact that that species is venomous is an awkward coincidence, but no reason not to keep the species. I personally have a preference for the family of the coral snake species (*Elapidae*), including Cobras, Mamba's, Taipans and so on. These are all animals with a so-called proteroglyphous teeth type, with short, fixed fangs in front of the mouth.

Why an interest in these species? With me it happened because I value the appearance and especially the behavior of these animals most. Especially African and Asian species attract my attention: the graceful looking and moving Mamba's and the attentive, observing and curious King Cobra are just a few examples from the family of the animals I keep for preference. I think by far the most of venomous snake keepers also keep venomous snakes for these reasons.

But unfortunately, like with any hobby, there are also people who pursue this hobby of bravado: to show "look what I have or dare". This is a dangerous and worrisome side of the nice hobby of keeping venomous snakes.

How and when to start keeping venomous snakes?

First, I always advise people against keeping venomous snakes. Even though we can keep venomous snakes well and safely and reduce risks to a minimum, there is always the danger that you once will be bitten. A bite from a venomous snake could result in serious injury and can even lead to death. Also psychological damage after a bite is not strange. But if a person has decided anyhow to keep venomous snakes, good coaching and giving good information are very important. Many venomous snake keepers believe that several years of experience with keeping non-venomous and more defensive snake species is a prereq-

Mamba's, de opletende, observerende en nieuwsgierige Koningscobra zijn maar enkele voorbeelden uit de familie van de dieren die ik het liefst houd. Ik denk dat veruit de meeste gifslangenhouders ook om deze redenen giftige slangen houden. Maar helaas, net als in elke hobby, zijn er ook personen die deze hobby uitvoeren uit bravoure: het laten zien van 'kijk eens wat ik heb of durf'. Een gevaarlijke en ook zorgelijke kant van de mooie hobby van het houden van gifslangen.

Hoe en wanneer beginnen met het houden van giftige slangen?

Als eerste raad ik mensen altijd af om gifslangen te houden. Ook al kunnen we gifslangen goed en veilig houden en risico's tot een minimum beperken, er is altijd het gevaar dat je een keer gebeten wordt. Een beet van een gifslang kan resulteren in zwaar lichamelijk letsel en kan zelfs tot de dood leiden. Ook psychische schade na een beet is niet vreemd. Maar als een persoon toch zijn besluit om giftige slangen te gaan houden heeft genomen, is een goede begeleiding en het geven van goede voorlichting erg belangrijk. Veel gifslangenhouders zijn van

uisite. I partially agree with this considering care, welfare and disease. But even if you have twenty years of experience with large pythons or hot-tempered species of rat snakes, this does not mean that you can deal with venomous snakes. A cobra or mamba is much faster than any other snake. The angry blood python, which lies for years blowing and biting in its cage, is no guarantee that you can keep a rattlesnake, which, once she has spotted your hand, will not miss when she bites.

It is best to get in touch with other venomous snake keepers who are aware of their responsibility, to visit them and ask if they want to teach you the tricks of the trade, or even want to give you a sort of training. A good preparation is half the battle.

What is the ideal beginner snake?

The answer to this question is one of the most difficult things to do. The fact is that there is not one species of snake that can be considered a beginner snake. Someone who loves Cobras, does not want to start with a sand viper (*Vipera ammodytus*), an animal which you can keep relatively safe

Trimeresurus albolabris - Matthijs Kuijpers

mening dat een aantal jaren ervaring met het houden van niet-giftige en meer defensievere slangensoorten een voorwaarde is. Ik ben het hier gedeeltelijk mee eens met het oog op verzorging, welzijn en ziekte. Maar al heb je twintig jaar ervaring met grote pythons of heetgebakerde soorten rattenslangen, dan betekent dit niet dat je ook meteen met gifslangen om kunt gaan. Een cobra of mamba is veel sneller dan welke andere slang ook. De boze bloedpython, die jarenlang al blazend en bijtend in zijn hok ligt, is geen garantie dat je een ratelslang kunt houden, die, als ze eenmaal een haar oog op je hand heeft laten vallen, niet zal missen als ze bijt. Het beste is om in contact te komen met andere gifslangenhouders die zich bewust zijn van hun verantwoordelijkheid en bij hen op visite te gaan, hun vragen of ze je de kneepjes van het vak willen leren, of die je zelfs een soort van stage willen geven. Een goede voorbereiding is het halve werk.

Wat is de ideale beginners gifslang?

Het antwoord op deze vraag is één van de lastigste om te geven. Er is namelijk niet één soort gifslang die we als beginnersslang kunnen aanmerken. Iemand die gek is van Cobra's, wil niet beginnen met een zandadder (*Vipera ammodytus*), een dier dat je relatief veilig en gemakkelijk kunt houden. Dus de voorkeur van de beginnende houder komt hier ook bij kijken. In mijn optiek is er een aantal criteria waar een slangensoort aan moet voldoen om als beginnerssoort bestempeld te worden;

1. de soort is kleiner dan 100 cm
2. er is een antgift voor deze soort beschikbaar
3. de soort is niet dodelijk giftig
4. de soort is geen voedspecialist
5. de soort staat bekend als eentje die vanaf geboorte of uitkomst stabiele eter is
6. de soort is kalm en rustig van gedrag
7. de soort is makkelijk hanteerbaar

Als we naar deze zeven punten kijken, komen we al snel tot de conclusie dat er dus geen echte beginnersgifslang bestaat, aan-

and easy. Therefore the preference of a beginning keeper also enters into this. In my view, there are a number of criteria for a snake species to meet in order to be classified as beginners' species:

1. the species is less than 100 cm
2. there is an antidote for this species available
3. the species is not deadly venomous
4. the species is not a food specialist
5. the species is known to be a stable eater from birth or hatching on
6. the species is calm and has a quiet behavior
7. the species is easily manageable

If we look at these seven points, we soon come to the conclusion that a real beginners venomous snake does not exist, since there is no species that meets all seven criteria. European vipers like the sand viper (*Vipera ammodytus*) and the aspis viper (*Vipera aspis*) are two species that can be held in principle as beginners snake with the only drawback that new-born babies are difficult to get starting to eat. The venom is not very potent and good antivenom is available on the market. The behavior of these animals is somewhat more awkward because they can respond rather explosively and defensively.

Pit vipers such as the pygmy rattlesnakes (*Sistrurus* sp.) of which the Massasauga (*Sistrurus catentes tergimines*) is the most commonly kept species, are also animals, which like the aspis viper (*Vipera aspis*) and sand viper (*Vipera ammodytus*) can be kept well, but the babies can also be difficult starters as far as the food is concerned. They are less explosive and defensive and will often first warn you by rattling their tails when they feel threatened, but because of their sensitivity to temperature differences, they will not often miss you when they bite. There is good antivenom on the market, and although fatal accidents involving this species are known, these are very rare.

gezien er geen soort is die voldoet aan alle zeven criteria. Europese adders zoals de zandadder (*Vipera ammodytus*) en de aspisadder (*Vipera aspis*) zijn twee soorten die in principe als beginnersgifslang gehouden kunnen worden, met als enige nadeel dat pasgeboren jongen lastig aan het eten te krijgen zijn. Het gif is niet erg potent en er is een goed antigif op de markt. Het gedrag van deze dieren is wat lastiger, omdat ze vrij explosief en defensief kunnen reageren.

Groefkopadders zoals de Dwergratelslangen (*Sistrurus sp.*) waarvan de Massasauga (*Sistrurus catentis tergimines*) de meestgehouden soort is, zijn ook dieren, die net als de Aspisadder (*Vipera aspis*) en de Zandadder (*Vipera ammodytus*) goed te houden zijn, maar ook deze kunnen als baby lastig starters zijn wat het eten betreft. Ze zijn minder explosief en defensief en zullen vaak eerst waarschuwen door te ratelen met hun staart, als zij zich bedreigd voelen, maar door hun gevoeligheid voor temperatuurverschillen, zullen ze, wanneer ze bijten, niet snel missen. Er is een goed antigif op de markt, en al zijn er wel dodelijke ongevallen met deze soort bekend, die zijn erg zeldzaam.

Ook de Witlipbamboeadder (*Trimeresurus albolabris*) is een soort die vaak omschreven wordt als een beginnerssoort. Gaan we kijken naar giftigheid, hanteerbaarheid en antigif, dan is deze soort er eentje die in zeker in aanmerking komt als beginnersgifslang. Maar jonge dieren starten moeilijk met eten en ook volwassen mannelijke dieren zijn vaak probleem dieren die zeer weinig en onregelmatig eten.

Binnen de familie van de *Elapidae* zijn er eigenlijk geen soorten waar we kunnen spreken over een beginners soort. Koraalcobra's (*Aspidelaps lubricus*) worden veel gehouden en ook vaak omschreven als de ideale beginnersgifslang. Het zijn inderdaad kleine, blufferige slangen die zelden bijten. Als baby starten ze vrij gemakkelijk met eten en ze

The White-lipped bamboo pit viper (*Trimeresurus albolabris*) is a species that is often described as a species for beginners. When we look at degree of toxicity, handling ability and antivenom, this species is one which certainly qualifies as beginners snake. But young animals start difficult with food and also adult males are often problem animals which eat very little and irregular.

Within the family of Elapidae there are not really species of which we can speak of being beginners' species. Coral Cobras (*Aspidelaps lubricus*) are often kept and also frequently described as the ideal beginners snake. They are indeed small, boastful snakes, which rarely bite. As a baby they start quite easily with food and they are easy to handle. It is a small snake which is very popular as a beginners snake because of its pattern and bright colours. Especially the Cowlesi Coral Cobra (*Aspidelaps lubricus cowlesi*) is a subspecies with which many venomous snake keepers start. But precisely this subspecies is the only subspecies of which is known that bites may end with fatal result. Also antivenom for these species does not exist.

We can in fact only draw the conclusion that there is no venomous snake for beginners, but that there are some species with which one could start, providing that the animals eat independently and stable and that the keeper has a mentor who supports him in the learning process.

Legislation and venomous snakes in the Netherlands

In the Netherlands there is no legislation regarding the keeping of venomous snakes. However, one is always responsible for the animals kept, and because of the safety of others, the animals need to be housed safely and appropriately and they should not be dangerous for the environment. Furthermore, there are because of the A.P.V. (General Municipal Regulations) a number

Bitis cornuta. Foto/Photo: André Weima.

Bitis xeropaga. Foto/Photo: André Weima

zijn goed te hanteren. Het is een slangetje dat door zijn tekening en heldere kleuren erg geliefd is als beginnersgifslang, vooral de Cowlesi Koraalcobra (*Aspidelaps lubricus cowlesi*) is een ondersoort waar veel gifslangenhouders mee beginnen. Maar juist deze ondersoort is de enige ondersoort waarvan bekend is dat ze beten met dodelijke afloop op haar naam heeft. Voor deze soorten is ook geen antgift.

We kunnen dus eigenlijk alleen de conclusie trekken dat er geen beginnersgifslang is, maar dat er wel een aantal soorten is waarmee gestart zou kunnen worden, mits de dieren zelfstandig en stabiel eten en de houder een mentor heeft die hem in het leerproces ondersteunt.

Wetgeving en gifslangen in Nederland

In Nederland is geen wetgeving betreffende het houden van giftige slangen. Wel is men altijd verantwoordelijk voor de gehouden dieren, en voor de veiligheid van derden dienen de dieren veilig en adequaat te zijn ondergebracht en mogen ze geen gevaar opleveren voor de omgeving. Verder is er vanwege de A.P.V. (Algemene Plaatselijke Verordeningen) een aantal plaatsen in Nederland waar het houden van giftige slangen verboden is, en waar een meldingsplicht geldt. Verder geldt voor een aantal soorten gifslangen de CITES-regelgeving (Convention of International Trade in Endangered Species of Flora and Fauna).

Ik raad altijd aan om lokale overheden, zoals brandweer en politie, op de hoogte te brengen van het feit dat u gifslangen houdt. Als er om wat voor reden dan ook ooit hulpdiensten in uw woning moeten zijn en er gebeurt een ongeluk, dan kunt u daar niet verantwoordelijk voor gehouden worden, aangezien u gemeld hebt dat u deze dieren onder u hebt.

of places in the Netherlands where the keeping of venomous snakes is prohibited, and where a duty to report exists. Furthermore, for several species of venomous snakes CITES regulations (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora) apply.

I always recommend informing local authorities, such as the fire brigade and the police, that you are keeping venomous snakes. If for whatever reason emergency services have to be in your home and an accident happens, they cannot hold you responsible for the accident since you have reported that you keep these animals.

Translation into English: Ruud de Lang

